

Súd: Najvyšší správny súd SR
Spisová značka: 9Sžsk/15/2019
Identifikačné číslo spisu: 8018200044
Dátum vydania rozhodnutia: 27. apríla 2022
Meno a priezvisko: JUDr. Zdenka Reisenauerová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSSR:2022:8018200044.3

ROZSUDOK

Najvyšší správny súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Zdenky Reisenauerovej (sudca spravodajca) a členov senátu JUDr. Jany Martinčekovej a Mgr. Michala Novotného, v právnej veci žalobkyne F.. T. Š. - B., nar. XX.XX.XXXX, bytom M.. R. XXX/X, XXX XX V. Z. K., proti žalovanej Sociálnej poisťovni, ústredie, so sídlom Ul. 29. augusta č. 8 a 10, 813 63, o preskúmanie zákonnosti postupu a rozhodnutia žalovanej zo dňa 29. novembra 2017, č. 45667-2/2017-BA v spojení s rozhodnutím Sociálnej poisťovni, pobočka Vranov nad Topľou č. 16086-3/2017-VT zo dňa 16. mája 2017, o kasačnej sťažnosti žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Prešove, č. k. 8Sa/7/2018-50 zo dňa 13. novembra 2018, t a k t o

r o z h o d o l :

Najvyšší správny súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Prešove, č.k. 8Sa/7/2018-50 zo dňa 13. novembra 2018 z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a d ě l š i e k o n a n i e .

O d ō v o d n e n i e

I.

Konanie pred krajským súdom

1. Krajský súd v Prešove (ďalej len „správny súd“) rozsudkom, č. k. 8Sa/7/2018-50 zo dňa 13. novembra 2018 (ďalej len „napadnutý rozsudok“), postupom podľa § 191 písm. d/ v spojení s ust. § 191 ods. 3 písm. a) zákona č. 162/2015 Z. z. Správny súdny poriadok (ďalej len „S.s.p.“) zrušil napadnuté rozhodnutie žalovanej číslo: 45667-2/2017-BA zo dňa 29. 11. 2017 v spojení s rozhodnutím Sociálnej poisťovne, pobočka Vranou nad Topľou č. 16086-3/2017-VT zo dňa 16.05.2017 a vec vrátila žalovanej na ďalšie konanie. Sociálna poisťovňa, ústredie svojim rozhodnutím č. 45667-2/2017-BA zo dňa 29. 11. 2017, odvolanie žalobkyne v celom rozsahu zamietla a napadnuté rozhodnutie prvostupňového orgánu potvrdila. Prvostupňový správny orgán svojim rozhodnutím č. 16086-3/2017-VT zo dňa 16.05.2017 rozhodol o tom, že samostatne zárobkovo činná osoba (ďalej len „SZČO“) F.. T. Š.-B. (žalobkyni) povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie nezaniklo dňa 31. augusta 2006, ale zaniklo 30.6.2008. O náhrade trov konania rozhodol krajský súd poukazom na ust. § 167 S.s.p. tak, že žalobkyni, ktorá mala v konaní úspech priznal právo na úplnú náhradu trov konania voči žalovanej.

2. Z obsahu administratívneho spisu krajský súd zistil, že Slovenská lekárska komora vydala žalobkyňi licenciu číslo L1A/PO/0665/05 zo dňa 13.12.2005 na výkon samostatnej zdravotníckej praxe v povolani lekárov v odbore: klinická imunológia a alergológia. Slovenská lekárska komora rozhodnutím číslo LZA/PO/0665/05-442/2016 zo dňa 16.08.2016 zrušila ku dňu 18.09.2016 žalobkyňi licenciu na výkon samostatnej zdravotníckej praxe L1A/PO/0665/05 zo dňa 13.12.2005 na výkon samostatnej zdravotníckej praxe. Z administratívneho spisu mal krajský súd za preukázané, že žalobkyňa sa odhlásila dňa 06.12.2006 Odhláškou, registračným listom fyzickej osoby z povinného poistenia SZČO k 31.08.2006, pretože na základe rozhodnutia Prešovského samosprávneho kraja č. 4876/2006/ODDZ-CIZ zo dňa 08.08.2006, bolo žalobkyňi zrušené povolenie na poskytovanie zdravotnej starostlivosti v neštátnom zdravotníckom zariadení ambulancii v odbore klinická imunológia a alergológia dňom 31.08.2006.

3. Krajský súd zákonnosť preskúmaného rozhodnutia žalovaného správneho orgánu preskúmal v intenciách zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení, citujúc právnu úpravu ustanovenú v § 5 písm. c/ v znení účinnom od 1. augusta 2006 do 31. decembra 2010, § 14 ods. 1 písm. b/ v znení účinnom od 1. januára 2005 do 31. decembra 2007, § 15 ods. 1 písm. b/ v znení zákona účinného od 1. augusta 2006 do 31. decembra 2007, § 15 ods. 1 písm. b/ zákona v znení účinnom do 31. júla 2006 a následne od 1. januára 2008, § 21 ods. 1 v znení zák.č. 439/2004 Z.z. znenie účinné od 1. januára 2005 do 31. decembra 2007, § 21 ods. 1 v znení zák.č. 555/2007 Z.z. v znení účinnom od 1. januára 2008 do 31. decembra 2010, § 21 ods. 4 písm. b) zák. v znení zák.č. 310/2006 Z.z. znenie účinné do 31. decembra 2010 postupom v zmysle právnej úpravy ustanovenej v tretej hlave tretej časti Správneho súdneho poriadku, upravujúcej správnu žalobu v sociálnych veciach, za primeraného použitia ustanovení o všeobecnej správnej žalobe podľa prvej hlavy tretej časti S.s.p. a dospel k záveru, že rozhodnutie žalovanej je potrebné v spojení s prvostupňovým rozhodnutím poukazom na ust. § 191 ods. 1 písm. d/ v spojení s ust. § 191 ods. 3 písm. a) S.s.p. zrušiť a vec vrátiť žalovanej na ďalšie konanie.

4. Krajský súd nepovažoval skutkové okolnosti prípadu týkajúce sa najmä vydania povolenia na poskytovanie zdravotnej starostlivosti v neštátnom zdravotníckom zariadení a jeho zrušenia, licencie žalobkyne na výkon samostatnej zdravotníckej praxe (L1A) v konaní medzi účastníkmi za sporné. Sporné zostalo právne posúdenie otázky, či žalobkyňa zrušením rozhodnutia na povolenie poskytovania zdravotnej starostlivosti v neštátnom zdravotníckom zariadení - ambulancii v odbore klinická imunológia a alergológia vydaného Krajským úradom v Prešove stratila postavenie samostatne zárobkovo činnnej osoby po 31.8.2006, alebo či jej toto postavenie zostalo zachované ako držiteľovi licencie L1A na výkon samostatnej zdravotníckej praxe.

5. Krajský súd poukázal na to, že hoci na konanie a rozhodovanie žalovaného sa podľa § 172 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení nevzťahuje všeobecný predpis o správnom konaní - zákon č. 71/1967 Zb. (Správny poriadok), platia preň ústavné princípy a všeobecné zásady vzťahujúce sa na konanie orgánov verejnej správy v zmysle Rezolúcie (77) 31 Výboru ministrov RE, vrátane práva na prerokovanie veci v prítomnosti účastníka ako základného práva vyplývajúceho z článku 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky nie len pre konania súdne (Nález Ústavného súdu SR sp. zn. I. ÚS 83/93), práva na dostatočné, zrozumiteľné a logické odôvodnenie rozhodnutia, ako aj princípu predvídateľnosti rozhodnutia.

6. Ďalej krajský súd uviedol, že v danom prípade, vzhľadom na časový odstup medzi skutočnosťami, z ktorých žalovaná a prvostupňový správny orgán vychádzali, a vydaním prvostupňového rozhodnutia (11 rokov) ide o rozhodnutie bez pochybností nepredvídateľné, navyše, z hľadiska zrozumiteľného vysvetlenia dôvodu vydania rozhodnutia, ozrejmenia úvah správneho orgánu pri hodnotení dôkazov a aplikácii právnych predpisov trpiace obsahovými nedostatkami a nezodpovedajúce požiadavkám ustanovenia § 209 ods. 4 zákona o sociálnom poistení - odôvodnenie rozhodnutia neobsahuje, z čoho správny orgán bez ďalšieho vysvetlenia vyvodzoval, že žalobkyňa má postavenie samostatne zárobkovo činnnej osoby aj po 31.08.2006. Rozhodnutie žalovanej ako odvolacieho orgánu obsahuje širšie skutkové a právne zdôvodnenie, avšak vzhľadom na obsahové nedostatky prvostupňového

rozhodnutia je však aj jej rozhodnutie potrebné považovať za arbitrárne. Konštatovanie žalovanej v odôvodnení rozhodnutia, že napadnuté (prvostupňové) rozhodnutie je správne a v súlade so zákonom v znení neskorších predpisov, považuje krajský súd za formálne, nemajúce oporu v skutočnom obsahu odôvodnenia rozhodnutia, nezohľadňujúcim požiadavku zákona na ozrejmienie úvah pri hodnotení dôkazov a použití právnych predpisov, t.j. zrozumiteľné vysvetlenie aj súvislostí medzi citovanými predpismi a jednotlivými údajmi a skutočnosťami uvedenými v odôvodnení rozhodnutia.

7. Vo vzťahu k právnemu posúdeniu veci, krajský súd poukázal na to, že súdna prax nie je vo vzťahu k danej problematike jednotná a ustálená, čo sa prejavuje v rozdielnych výstupoch všeobecných súdov v obdobných súdnych sporoch, pričom doposiaľ v tomto smere nebolo prijaté pre rozhodovanie záväzné stanovisko. Krajský súd preto pri posudzovaní veci zohľadňoval nielen logický význam ustanovení zákona, ale aj účel súvisiacej právnej úpravy a samotného nemocenského a dôchodkového poistenia (primárne je ním zabezpečenie lekárskej starostlivosti a finančné zabezpečenie občanov v nepriaznivých životných obdobiach), naplnenie ktorého v danom prípade rozhodnutím správnych orgánov vo veci aj vzhľadom na už konštatovaný časový odstup zjavne nebolo sledované. Aj podľa vyjadrenia žalovanej bola žalobkyňa pre účely sociálneho poistenia ako samostatne zárobkovo činná osoba posudzovaná na základe rozhodnutia o vydaní povolenia na poskytovanie zdravotnej starostlivosti v zdravotníckom zariadení č. 97/00015/345/97 zo dňa 03.01.1997. Logickým potom je záver, že zánikom tohto povolenia dňom 31.08.2006 na základe rozhodnutia Prešovského samosprávneho kraja č. 4876/2006/ODDZ-CIZ zo dňa 8.8.2006 boli naplnené podmienky aj pre zánik povinného poistenia podľa zákona o sociálnom poistení. Nie je súčasne dôvodná právna konštrukcia, podľa ktorej okamihom zániku tohto povinného poistenia „nastúpil“ iný dôvod povinného poistenia spočívajúci v skutočnosti, že žalobkyňa v tom čase bola držiteľom licencie L1A na výkon samostatnej zdravotníckej praxe.

8. V prejednávanej veci bolo podľa názoru krajského súdu potrebné posúdiť, či žalobkyňa mala status SZČO aj po období po 31.08.2006. Úlohou správnych orgánov bolo vyriešenie tejto právnej otázky týkajúcej sa výkladu, či žalobkyňa vykonávala v čase od 31.08.2006 činnosť SZČO. Podľa krajského súdu riešeniu tejto otázky správne orgány nevenovali dostatočne dôslednú pozornosť a žalovaná ako odvolací orgán aj napriek skutočnostiam, ktoré žalobkyňa v odvolaní namietala, nezaoberala sa podstatnou námietkou, a to, že žalobkyňa dňa 06.12.2006 podala odhlášku do sociálnej poisťovne, že prestala vykonávať činnosť ako SZČO k 31.08.2006. Nezaoberali sa tým, že žalobkyňa si podala odhlášku do poisťovne dňa 06.12.2006 a vlastne až po 11 rokoch, t.j. dňa 16. mája 2017, od odhlásenia bolo vydané rozhodnutie I. stupňovým správnym orgánom, že jej poistenie k 31.08.2006 nezaniklo, ale zaniklo 30.06.2008. Podľa názoru krajského súdu zo zisteného skutkového stavu nebolo možné vyvodiť správny právny záver, ktorý ani správne orgány a ani žalovaná vo svojom rozhodnutí nemohla odôvodniť, pretože táto základná otázka v danom konaní nebola zodpovedaná.

9. K samotnej aplikácii ustanovenia § 21 ods. 1 zákona o sociálnom poistení, krajský súd uviedol, že k zániku poistenia podľa tohto ustanovenia dochádza len v prípade, ak by status SZČO bol zachovaný, čo v danom prípade nie je, pretože žalobkyňa na základe rozhodnutia Prešovského samosprávneho kraja č. 4876/2006/ODDZ-CIZ zo dňa 08.08.2006, bolo zrušené povolenie na poskytovanie zdravotnej starostlivosti v neštátnom zdravotníckom zariadení ambulancii v odbore klinická imunológia a alergológia dňom 31. 08.2006. Skonštatoval, že po uvedenom čase žalobkyňa nevykonávala činnosť SZČO, pretože na vykonávanie tejto činnosti sa vyžaduje oprávnenie povolenie Prešovského samosprávneho kraja, ktoré už v čase od 31.08.2006 ako SZČO nemala.

10. Krajský súd zdôraznil predovšetkým povinnosť všetkých orgánov štátnej moci svojou činnosťou naplňať legitímne očakávanú predstavu jednotlivca o právnom štáte, ktorého neoddeliteľnou súčasťou je práva istota. S princípom právnej istoty logicky korešponduje zásada rozhodovať v obdobných veciach rovnako, pričom krajský súd poukázal na judikatúru NS SR v obdobných veciach a dáva do pozornosti rozhodnutie NS SR 1Sžso/38/2010 zo dňa 13.09.2011, ako aj rozhodnutie 4Sžso/63/2009 z 28.04.2010.

11. Z vyššie uvádzaných dôvodov krajský súd v tomto konaní primárne preskúmané rozhodnutie žalovanej zrušil podľa § 191 ods. 1 písm. d) ako nepreskúmateľné pre nedostatok dôvodov a keďže krajský súd zastával názor, že rozhodnutie žalovanej, ktoré je predmetom prieskumu v tomto konaní bolo vydané v rozpore so zákonom aj z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia veci. Správne orgány sa nevysporiadali so skutočnosťou, či žalobkyňa vykonávala činnosť SZČO, teda či spadala ako poistenec pod režim poistenia podľa § 21 ods. 1 v spojení s ustanovením § 5 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení. Vzhľadom na tieto skutočnosti krajský súd tiež zrušil podľa § 191 ods. 3 písm. a/ rozhodnutie I. stupňového správneho orgánu, ktoré mu predchádzalo.

II.

Kasačná sťažnosť žalovanej proti rozsudku krajského súdu

12. Proti uvedenému rozsudku krajského súdu podala žalovaná v zákonnej lehote kasačnú sťažnosť. V dôvodoch kasačnej sťažnosti namietala, že krajský súd rozhodol na základe nesprávneho právneho posúdenia veci (§ 440 ods. 1 písm. g/ S.s.p) Navrhovala, aby pôvodne najvyšší súd rozsudok Krajského súdu v Prešove, č. k. 8Sa/7/2018-50 zo dňa 13. novembra 2018 zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

13. Žalovaná nesúhlasila s právnym názorom prezentovaným v odôvodnení rozhodnutia krajského súdu a tento považovala za nesprávny, pričom i naďalej zastávala názor, že žalobkyňa, ktorá bola v spornom období držiteľom licencie na výkon samostatnej zdravotníckej praxe (L1A/PO/0665/05) nezaniklo povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie SZČO dňa 31. augusta 2006 ale zaniklo dňa 30. júna 2008.

14. Žalovaná poukázala na to, že podľa právnej úpravy účinnej do 31. decembra 2010 nadobudla status samostatne zárobkovo činná osoba podľa ust. § 5 písm. c) zákona č. 461/2004 Z. z. v znení účinnom do 31. decembra 2010 každá fyzická osoba, ktorá mala oprávnenie na vykonávanie činnosti podľa osobitného predpisu okrem činnosti fyzickej osoby v pracovnom pomere, na ktorej výkon je povinná mať oprávnenie podľa osobitného predpisu. Pre posúdenie právneho postavenia fyzickej osoby, ako SZČO, na účely sociálneho poistenia s účinnosťou do 31. decembra 2010 nie je právne významné, či dotknutá osoba skutočne samostatnú zárobkovú činnosť vykonáva, právne významná je len tá skutočnosť, že dotknutá fyzická osoba disponuje oprávnením, ktoré jej zakladá status SZČO. Zákon č. 461/2003 Z. z. v znení účinnom do 31. decembra 2010 neustanovuje žiadne iné podmienky, ktoré by mala splniť fyzická osoba na to, aby nadobudla status SZČO.

15. Podľa právneho názoru žalovanej licencia na výkon samostatnej zdravotníckej praxe (§ 68 ods. 1 písm. a)) vykonávanej podľa § 10 zák.č. 578/2004 Z.z. sa považuje za oprávnenie na vykonávanie činnosti podľa osobitného predpisu a zakladá držiteľovi tejto licencie status SZČO na účely sociálneho poistenia podľa ust. § 5 písm. c) zák. č. 461/2003 Z. z. v znení účinnom do 31. decembra 2010.

16. Žalovaná vychádzajúc z ust. § 3 ods. 4 a § 10 ods. 1 zák. č. 578/2004 Z. z. zotrvala i naďalej na názore, že licencia na výkon samostatnej zdravotníckej praxe (§68 ods. 1 písm. a) vykonávanej podľa ust. § 10 zák. č. 578/2004 Z. z. v znení neskorších predpisov, označovaná ako L1A, na základe ktorej môžu samostatnú zdravotnícku prax vykonávať zdravotnícki pracovníci napr. v povolani lekárov, logopédov, psychológov, sa považuje za oprávnenie na vykonávanie činnosti podľa osobitného predpisu a zakladá držiteľovi tejto licencie status SZČO na účely sociálneho poistenia podľa § 5 písm. c) zák. č. 461/2003 v znení účinnom do 31. decembra 2010. Na podporu opätovne žalovaná poukázala na list ministra práce, sociálnych vecí a rodiny SR, č. 7410/2017-M OPVA-14483 zo dňa 20.4.2017.

17. Vzhľadom na citovanú právnu úpravu žalovaná zastávala právny názor, že výkon činnosti na základe licencie typu L1A nie je podmienený vydaním povolenia na prevádzkovanie zdravotníckeho zariadenia, resp. povolenia na poskytovanie zdravotnej starostlivosti príslušným orgánom.

18. Žalovaná uviedla, že v čase, kedy žalobkyňa zrušila povolenie na prevádzkovanie zdravotníckeho zariadenia, bola držiteľom licencie na výkon samostatnej zdravotníckej praxe v povolani lekárov podľa ust. § 10 zák. č. 578/2004 Z. z. v znení neskorších predpisov č. L1A/PO/0665/05, vydananej SLK dňa

13. decembra 2005. Preto zrušenie povolenia na prevádzkovanie zdravotníckeho zariadenia dňom 31. augusta 2006, rozhodnutím Prešovského samosprávneho kraja č. 4876/2006/ODDZ-CIZ zo dňa 8. augusta 2006, nespôsobilo zánik povinného nemocenského a povinného dôchodkového poistenia žalobkyne ako SZČO. Podľa právneho názoru žalovanej povinné nemocenské a povinné dôchodkové poistenie žalobkyne zaniklo podľa ust. § 21 ods. 1 zák. č. 461/2003 Z. z. v znení neskorších predpisov až 30. júna 2008, vzhľadom na to, že v rozhodujúcom období, t. j. v roku 2007, nedosiahla príjem z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti relevantný na vznik povinného nemocenského a povinného dôchodkového poistenia od 1. júla 2008. Z uvedeného mala tak žalovaná za zrejmé, že žalobkyňa mala ku dňu 31. augusta 2006 status SZČO podľa ust. § 5 písm. c) zák.č. 461/2003 Z.z. v znení účinnom do 31. decembra 2010 nielen z dôvodu, že bola držiteľom povolenia na prevádzkovanie zdravotníckeho zariadenia, ale aj z dôvodu, že bola držiteľom licencie na výkon samostatnej zdravotníckej praxe L1A. Vzhľadom na to, že ku dňu 31. augusta 2006 nezrušila všetky oprávnenia na vykonávanie činnosti podľa osobitného predpisu (naďalej bola držiteľom licencie na výkon samostatnej zdravotníckej praxe L1A) mala aj po 31. auguste 2006, právne postavenie povinné nemocensky poistenej a povinne dôchodkovo poistenej SZČO na účely sociálneho poistenia. Na túto skutočnosť, nemá podľa názoru žalovanej vplyv podanie Registračného listu odhlášky zo sociálneho poistenia dňom 31. augusta 2006, vzhľadom na to, že Registračný list fyzickej osoby - prihláška resp. odhláška zo sociálneho poistenia má len deklaratórne účinky, t.j. deklaruje skutočnosti, ktoré vznikli priamo zo zákona č.461/2003 Z. z.

19. Záverom žalovaná poukázala na ust. § 209 ods. 4 zák. č. 461/2003 Z. z. z ktorého nevyplýva, aby odôvodnenie rozhodnutia dávalo odpoveď na každú vznesenú námietku, ale vyžaduje sa, aby konajúci orgán v odôvodnení rozhodnutia zdôvodnil skutkový a právny stav prejednávanej veci, aby uviedol, na podklade ktorých skutočností rozhodol tak, ako je uvedené vo výroku rozhodnutia. O skutočnosti, že žalobkyňa je držiteľom licencie na výkon samostatnej zdravotníckej praxe sa žalovaná v čase, kedy žalobkyňa podala Registračný list - odhlášku zo sociálneho poistenia ku dňu 31.8.2006 nemala vedomosť, nakoľko žalobkyňa súčasne neoznámila žalovanej, že je aj držiteľkou licencie L1A. Zároveň žalovaná poukázala na to, že zákon č. 461/2004 Z.z. neukladá Sociálnej poisťovni lehotu, v ktorej má rozhodnúť o vzniku, prerušení a zániku sociálneho poistenia v sporných prípadoch.

20. Vzhľadom na uvedené skutočnosti navrhla rozhodnutie krajského súdu zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie.

III.

Vyjadrenie žalobcu ku kasačnej sťažnosti žalovanej

21. Žalobkyňa sa ku kasačnej sťažnosti žalovanej písomne nevyjadрила.

IV.

Konanie pred kasačným súdom

22. Najvyšší správny súd Slovenskej republiky bol formálne zriadený ústavným zákonom č. 422/2020 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa Ústava Slovenskej republiky č. 460/1992 Zb. v znení neskorších predpisov dňa 1. januára 2021 a na základe zák. č. 423/2020 Z. z. o zmene a doplnení niektorých zákonov v súvislosti s reformou súdnictva.

23. Podľa ust. § 101e ods. 1 zákona č. 757/2004 Z.z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 423/2020 Z.z., najvyšší správny súd začne činnosť 1. augusta 2021.

24. Podľa ust. § 101e ods. 2 zákona č. 757/2004 Z.z., o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 423/2020 Z.z., výkon súdnictva prechádza od 1. augusta 2021 z najvyššieho súdu na najvyšší správny súd vo všetkých veciach, v ktorých je od 1. augusta 2021 daná právomoc najvyššieho správneho súdu.

25. Najvyšší správny súd Slovenskej republiky ako súd kasačný (§ 11 písm. h) v spojení s § 438 ods. 2 S.s.p) preskúmal napadnutý rozsudok správneho súdu, ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo (§ 453 ods. 2 S.s.p), kasačnú sťažnosť žalovanej prejednal bez nariadenia pojednávania (§ 455 S.s.p.), keď deň vyhlásenia rozhodnutia bol zverejnený minimálne 5 dní vopred na úradnej tabuli a na internetovej stránke Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky www.nssud.sk (§ 452 ods. 1 v spojení s ust. § 137 ods. 4 S.s.p.) a dospel k záveru, že kasačná sťažnosť žalovanej je dôvodná.

26. Predmetom prieskumného konania na kasačnom súde bol rozsudok Krajského súdu v Prešove, č.k. 8Sa/7/2018-50 zo dňa 13. novembra 2018, ktorým krajský súd rozhodnutie žalovanej číslo: 45667-2/2017-BA zo dňa 29. 11. 2017 v spojení s rozhodnutím Sociálnej poisťovne, pobočka Vranou nad Topľou č. 16086-3/2017-VT zo dňa 16.05.2017 a vec vrátil žalovanej na ďalšie konanie.

27. V procese posudzovania zákonnosti napadnutého rozsudku správneho súdu kasačný súd vychádzal zo skutkových zistení vyplývajúcich zo spisového materiálu krajského súdu, súčasť ktorého tvoril administratívny spis žalovaného správneho orgánu.

28. Predmetom preskúmacieho súdneho konania v danej veci bolo rozhodnutie žalovanej č. 45667-2/2017-BA zo dňa 29. 11. 2017, ktorým odvolanie žalobkyne zamietla v celom rozsahu a potvrdila napadnuté rozhodnutie Sociálnej poisťovne, pobočka Vranou nad Topľou. Prvostupňový správny orgán svojim rozhodnutím č. 16086-3/2017-VT zo dňa 16. mája 2017 rozhodol o tom, že samostatne zárobkovo činnou osobou F.. T. Š. -B. (žalobkyňa) povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie nezaniklo dňa 31. augusta 2006, ale zaniklo dňa 30. júna 2008.

29. Kasačný súd predovšetkým upriamuje pozornosť na to, že správne súdnictvo v Slovenskej republike vychádza z materiálneho chápania právneho štátu v zmysle čl. 1 ods. 1 ústavy vyžadujúceho, aby verejná správa bola pod kontrolou súdnej moci. Je založené jednak na kontrole verejnej správy, či táto (ne)prekračuje jej zverené právomoci a jednak poskytuje ochranu subjektívnym právam osôb, do ktorých bolo zasiahnuté alebo zasahované v rozpore so zákonom. Hlavnou úlohou správneho súdnictva je teda ochrana subjektívnych práv a jeho cieľom ochrana práv fyzických a právnických osôb a ich prostredníctvom následne aj ochrana zákonnosti. Správne súdnictvo je neoddeliteľným atribútom právneho štátu zaručujúcim každej osobe či už ide o fyzickú alebo právnickú osobu ochranu práv pred činnosťou orgánov verejnej správy. Dodržiavanie zákonnosti v oblasti výkonnej moci a dôsledná ochrana jednotlivca je jednou z najdôležitejších črt právneho štátu, ktorého koncepcia práva stojí aj na dodržiavaní práva štátnymi orgánmi. Správny súd v správnom súdnictve poskytuje ochranu právam alebo právom chráneným záujmom fyzickej osoby a právnickej osoby v oblasti verejnej správy a rozhoduje v ďalších veciach ustanovených týmto zákonom (§ 2 ods. 1 S.s.p.). Konanie pred správnym súdom je jednou zo záruk ochrany základných ľudských práv a slobôd a ochrany práv a oprávnených záujmov účastníkov administratívneho konania (§ 5 ods. 2 S.s.p.). Na rozhodnutie správneho súdu je rozhodujúci stav v čase právoplatnosti rozhodnutia orgánu verejnej správy alebo v čase vydania opatrenia orgánu verejnej správy (§ 135 ods. 1 S.s.p). Správnou žalobou sa žalobca môže domáhať ochrany svojich subjektívnych práv proti rozhodnutiu orgánu verejnej správy alebo opatreniu orgánu verejnej správy (§ 177 ods. 1 S.s.p.).

30. Kasačný súd dáva tiež do pozornosti, že správny súd nie je súdom skutkovým. Jeho úlohou pri preskúmaní zákonnosti rozhodnutia a postupu správneho orgánu podľa tretej hlavy tretej časti Správneho súdneho poriadku (§§ 199 a nasl. S.s.p.) je posudzovať, či správny orgán príslušný na konanie si zadovážil dostatok skutkových podkladov pre vydanie rozhodnutia, či zistil vo veci skutočný stav, či konal v súčinnosti s účastníkom konania, či rozhodnutie bolo vydané v súlade so zákonmi a inými právnymi predpismi a či obsahovalo zákonom predpísané náležitosti, teda či rozhodnutie správneho orgánu bolo vydané v súlade s hmotnoprávnymi, ako aj s procesnoprávnymi predpismi. V súdnom prieskume zákonnosti rozhodnutia žalovaného správneho orgánu v sociálnych veciach správny súd nie je viazaný rozsahom dôvodov uvedených v žalobe, ak žalobca je fyzickou osobou, ktorou namieta nezákonnosť rozhodnutia správneho orgánu, tvrdiac, že nezákonným rozhodnutím správneho orgánu a postupom mu predchádzajúcim bol ukrátený na svojich hmotnoprávných alebo procesnoprávných právach. Zákonnosť rozhodnutia správneho orgánu je

podmieneaná zákonnosťou postupu správneho orgánu predchádzajúceho vydaniu napadnutého rozhodnutia. Správny súd v konaní súdneho prieskumu zákonnosti rozhodnutia orgánu verejnej správy teda preskúmava, či orgán štátnej správy konal a rozhodol v súlade so zákonom, či v správnom konaní postupoval v súčinnosti s účastníkom konania, či sa vysporiadal s jeho námietkami a či na základe skutkových zistení na základe logického a rozumného uváženia ustálil správne svoj právny záver.

31. Kasačný súd zistil, že krajský súd v danej veci v procese súdneho prieskumu zákonnosti napadnutého rozhodnutia žalovaného správneho orgánu náležite nepostupoval v súlade s procesnými pravidlami zákonodarcom nastolenými v prvej a tretej hlave tretej časti Správneho súdneho poriadku, keď súdny prieskum zákonnosti rozhodnutia žalovaného správneho orgánu, napadnutého žalobou, nevykonal v súlade s právnou úpravou ustanovenou v zákone č. 461/2003 Z. z. v spojení s právnou úpravou ustanovenou v zákone č. 578/2004 Z. z., postupom podľa Správneho súdneho poriadku, z ktorých dôvodov kasačný súd považoval právny záver správneho súdu o nezákonnosti napadnutého rozhodnutia žalovanej za nesprávny.

V.

Právne posúdenie kasačným súdom

32. Podľa čl. 1 ods. 1 veta prvá Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) Slovenská republika je zvrchovaný, demokratický a právny štát.

33. Podľa čl. 2 ods. 2 ústavy štátne orgány môžu konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon.

34. Podľa čl. 152 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky výklad a uplatňovanie ústavných zákonov, zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov musí byť v súlade s touto ústavou.

35. Základom interpretácie a aplikácie čl. 1 ods. 1 ústavy je zabezpečenie materiálneho a nie formálneho právneho štátu. Základnou premisou materiálneho právneho štátu sa prezentuje všeobecná záväznosť práva pre všetkých. To znamená, že štátne orgány, orgány územnej samosprávy, právnické osoby s právomocou rozhodovania o právach a povinnostiach, ako aj každý jednotlivec musí konať tak, ako určuje právny poriadok. Z citovanej právnej úpravy ústavy vyplýva, že výklad a uplatňovanie všeobecne záväzných právnych predpisov musí byť v súlade s ústavou. Pozitivistický právny prístup k aplikácii zákonov je preto v činnosti štátnych orgánov modifikovaný ústavne konformným výkladom, ktorý v závislosti od ústavou chránených hodnôt pôsobí reštriktívne alebo extenzívne na dikciu zákonných pojmov. Obsah zákonnej právnej normy nemôže byť interpretovaný izolovane, mimo zmyslu a účelu zákona, cieľa právnej regulácie, ktorý zákon sleduje. Požiadavka na ústavne konformnú aplikáciu a výklad zákona je podmienkou zákonnosti rozhodnutia ako individuálneho správneho aktu. Mocenské orgány štátu realizujú svoju rozhodovaciu právomoc sú pri výkone svojej moci povinné postupovať v zmysle čl. 2 ods. 2 ústavy, s prihliadnutím na to, že súčasne sú viazané aj právnou úpravou obsiahnutou v medzinárodných zmluvách, ktorými je Slovenská republika viazaná (čl. 7 Ústavy SR) a po vstupe Slovenskej republiky do Európskeho spoločenstva, Európskej únie postupovať tiež v súlade s právne záväznými predpismi Európskeho spoločenstva, Európskej únie.

36. Vychádzajúc zo skutkových zistení vyplývajúcich zo spisu krajského súdu, súčasť ktorého tvoril administratívny spis žalovanej a právnej úpravy zákona o sociálnom poistení kasačný súd zistil, že medzi účastníkmi ostalo predovšetkým sporné, či žalobkyni ako samostatne zárobkovo činné osobe zaniklo povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie dňa 30. júna 2008 a nie 31. augusta 2006. Kasačný súd túto spornú otázku považoval za zásadnú, a preto predovšetkým na ňu zamerlal svoju pozornosť.

37. Kasačný súd po vykonaní súdneho prieskumu napadnutého rozhodnutia žalovanej v spojení s prvostupňovým správnym rozhodnutím a konaní im predchádzajúcich pri aplikácii zákonnej úpravy uvedených právnych predpisov ako i právneho záveru Veľkého senátu formulovaného v jeho rozhodnutí sp. zn. 1Vs/3/2019 zo dňa 24.11.2020, ktorý je pre senáty najvyššieho správneho súdu záväzný, postupom podľa Správneho súdneho poriadku dospel k opačnému záveru ako krajský súd.

Kasačný súd vyhodnotil rozsah a dôvody kasačnej sťažnosti žalovanej vo vzťahu k napadnutému rozsudku krajského súdu po tom, ako sa oboznámil s obsahom administratívneho a súdneho spisu, s námietkami žalovanej uvedenými v kasačnej sťažnosti a s prihliadnutím na ust. § 462 ods. 1 S.s.p. dospel k záveru, že rozhodnutie krajského súdu je potrebné zrušiť.

38. Otázkou postavenia (statusu) lekára ako samostatne zárobkovo činnnej osoby v zmysle § 5 písm. c) zákona č. 461/2003 Z. z. z dôvodu, že bol držiteľom licencie L1A sa zaoberal a dal na ňu odpoveď Veľký senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v rozsudku sp. zn. 1Vs 3/2019 zo dňa 24. novembra 2020. Ústavná sťažnosť proti uvedenému rozsudku najvyššieho súdu bola odmietnutá Ústavným súdom Slovenskej republiky uznesením č. k. IV.ÚS 610/2021-22 zo dňa 30.11.2021.

39. Najvyšší súd Slovenskej republiky v rozsudku sp. zn. 1Vs 3/2019 zo dňa 24. novembra 2020 k otázke statusu samostatne zárobkovo činnnej osoby na základe oprávnenia na vykonávanie činností v zmysle § 5 písm. c) zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení platnom do 31.12.2010 citujúc § 5 písm. c) zákona č. 461/2003 Z. z. v znení platnom do 31.12.2010, § 3 ods. 1 zákona č. 578/2004 Z. z., § 3 ods. 4 zákona č. 578/2004 Z. z., § 4 zákona č. 578/2004 Z. z., § 10 ods. 1, 2 zákona č. 578/2004 Z. z., § 68 ods. 1 zákona č. 578/2004 Z. z., konštatoval: ..“ Zákonodarca už v ustanovení § 3 ods. 4 zákona č. 578/2004 Z. z. rozlišuje u lekárov medzi výkonom zdravotníckeho povolania na základe povolenia na prevádzkovanie zdravotníckeho zariadenia alebo povolenia vydaného podľa osobitného predpisu [písm. b)] a na základe licencie na výkon samostatnej zdravotníckej praxe [písm. c)].

Jednou z podmienok na vydanie povolenia na prevádzkovanie zdravotníckeho zariadenia (napr. ambulancie) právnickej osobe, napr. spoločnosti s ručením obmedzeným [§ 12 ods. 3 písm. a) zákona č. 578/2004 Z. z.] je, že právnická osoba má určeného odborného zástupcu s licenciou na výkon činnosti odborného zástupcu [§ 68 ods. 1 písm. c)], teda s tzv. licenciou LIC.

Jednou z podmienok na vydanie povolenia na prevádzkovanie zdravotníckeho zariadenia (napr. ambulancie) fyzickej osobe [§ 12 ods. 3 písm. a) zákona č. 578/2004 Z. z.] je licencia L1B, t. j. licencia na výkon zdravotníckeho povolania [§ 68 ods. 1 písm. b)].

Pojem „povolenie“, uvedený v § 4 písm. a) bod 1. a § 11 zákona č. 578/2004 Z. z. je potrebné vykladať v kontexte s ustanovením § 3 ods. 4 písm. b) tohto zákona, teda tak, že pod povolením sa rozumie povolenie na prevádzkovanie zdravotníckeho zariadenia (ambulantnej zdravotnej starostlivosti, ústavnej zdravotnej starostlivosti). Povolenie príslušný orgán vydá fyzickej osobe, ak má licenciu na výkon zdravotníckeho povolania, tzv. licencia L1B [§ 12 ods. 2 písm. a) zákona č. 578/2004 Z. z.] a právnickej osobe, ak má určeného odborného zástupcu s licenciou na výkon činnosti odborného zástupcu v tom povolaní, v ktorom má poskytovateľ prevažne poskytovať zdravotnú starostlivosť - tzv. licenciu LIC [§ 12 ods. 3 písm. a) zákona č. 578/2004 Z. z. Licencia na výkon samostatnej zdravotníckej praxe, vydaná podľa § 68 ods. 1 písm. a) zákona č. 578/2004 Z. z. (ďalej aj „licencia L1A“) nie je podmienkou na vydanie povolenia podľa § 12 zákona č. 578/2004 Z. z. Ide o licenciu, ktorá nie je žiadnym spôsobom viazaná na povinnosť držby licencie L1B alebo LIC, súčasne však držba licencie L1A nevyklučuje, aby lekár bol držiteľom aj licencií L1B a LIC.

Veľký senát sa stotožňuje s názorom, že licencia L1A oprávňuje lekára vykonávať samostatnú zdravotnícku prax, teda poskytovať zdravotnú starostlivosť v zdravotníckom zariadení prevádzkovanom iným poskytovateľom alebo na inom mieste, a že lekár - držiteľ licencie L1A je oprávnený bez ďalšieho povolenia alebo súhlasu akéhokolvek orgánu poskytovať zdravotnú starostlivosť. Iba na jeho vôli je ponechané, či uvedenú licenciu bude aj využívať, a teda, či bude uzatvárať dohody/zmluvy o výkone zdravotnej starostlivosti s inými prevádzkovateľmi zdravotníckych zariadení, a vybrať si, v ktorom zdravotníckom zariadení, resp. inom mieste (napr. v byte chorého, v inom prirodzenom sociálnom prostredí osoby, ktorá vyžaduje poskytovanie zdravotnej starostlivosti) bude zdravotnú starostlivosť poskytovať. V prípade poskytovania zdravotnej starostlivosti na základe licencie L1A ide o tzv. „návštevnú službu“. Samotná skutočnosť, že prevádzkovateľ zdravotníckeho zariadenia, s ktorým lekár - držiteľ licencie L1A uzatvára dohodu/zmluvu, je povinný spĺňať podmienky ustanovené zákonom, medzi ktoré patrí aj vydanie povolenia na prevádzkovanie zdravotníckeho zariadenia s oprávnením na vykonávanie samostatnej zdravotníckej praxe lekára - držiteľa licencie L1A nijako nesúvisí. Povolenie na prevádzkovanie zdravotníckeho zariadenia sa viaže výlučne na osobu prevádzkovateľa zdravotníckeho zariadenia.

Zánikom povolenia neprestane lekár, ktorý je držiteľom licencie L1A, spĺňať podmienky pre vydanie tohto druhu licencie. Splnenie predpokladov pre vydanie licencie L1A lekárom nie je naviazané na vydanie povolenia prevádzkovateľa zdravotníckeho zariadenia. Skutočnosť, že lekár-držiteľ licencie L1A uzatvára súkromné zmluvy/dohody s prevádzkovateľom zariadenia, ktorý má vydané povolenie, nemožno chápať ako podmienku oprávnenia na výkon zdravotníckej praxe. Podmienky na výkon samostatnej zdravotníckej praxe musí lekár splniť na to, aby mu licencia L1A bola vydaná (pred vydaním licencie L1A). Zmluvu/dohodu s prevádzkovateľom zdravotníckeho zariadenia uzatvára následne, po tom, čo spĺňa podmienky na výkon zdravotníckej praxe, teda po vydaní licencie L1A.

Veľký senát sa stotožňuje s názorom senátu 9S, že pod pojmom oprávnenie na vykonávanie činností v zmysle § 5 písm. c) zákona č. 461/2003 Z. z. v znení platnom do 31.12.2010 je potrebné rozumieť povolenie, súhlas s vykonávaním určitej činnosti, ktoré vydáva Slovenská lekárska komora po tom, čo zistí, že lekár spĺňa odborné a iné zákonom ustanovené predpoklady na vykonávanie samostatnej zdravotníckej praxe. Skutočnosť, že lekár na základe tohto povolenia, súhlasu s výkonom činnosti (licencie L1A) môže uzatvárať dohody/zmluvy, od ktorých závisí, kde takúto činnosť bude vykonávať, na existenciu povolania udeleného lekárskou komorou, vplyv nemá. Po splnení zákonných podmienok je iba na vôli držiteľa oprávnenia, akým spôsobom a kde bude výkon činnosti realizovať, pričom zo strany verejnej moci u držiteľa licencie L1A žiadny ďalší úkon (napr. povolenie vykonávať činnosť u konkrétneho poskytovateľa, registráciu a pod.) nie je potrebný. Licenciu L1A nepotrebuje lekár v pracovnom pomere u poskytovateľa zdravotnej starostlivosti. Na výkon povolania lekára v pracovnom pomere Slovenska lekárska komora vydáva licenciu L1B. Ak sa lekár rozhodne poskytovať zdravotnú starostlivosť ako fyzická osoba - podnikateľ vo svojom mene a na svoj účet vo vlastnom zdravotníckom zariadení [§ 4 písm. a) bod. 1 zákona č. 578/2004 Z.z.], v takom prípade je licencia L1B predpokladom na vydanie povolenia na prevádzkovanie zdravotníckeho zariadenia (napr. ambulancie), ktoré vydáva ministerstvo alebo samosprávny kraj. Licencia L1B teda sama o sebe nie je oprávnením na vykonávanie činnosti, ktoré predpokladá ustanovenie § 5 písm. c) zákona č. 461/2003 Z.z. v znení platnom do 31.12.2010 - takým oprávnením sa stáva len v spojení s povolením lekára - fyzickej osoby na prevádzkovanie zdravotníckeho zariadenia (ambulancie). Pokiaľ si lekár na účely poskytovania zdravotnej starostlivosti založí spoločnosť s ručením obmedzeným, v takom prípade licencia L1C - licencia na výkon činnosti odborného zástupcu zdravotníckym pracovníkom v povolaní lekár, vydaná podľa § 68 ods. 1 písm. c) zákona č. 578/2004 Z. z., je predpokladom na vydanie povolenia na prevádzkovanie zdravotníckeho zariadenia touto právnickou osobou. Je iba na vôli lekára, či popri žiadosti o vydanie licencie L1B, požiadajú aj o vydanie licencie L1A, a či sa rozhodne využijú obe licencie a poskytovať zdravotnú starostlivosť na základe oboch licencií. Držba licencie L1B ani vstup jej držiteľa do pracovného pomeru s prevádzkovateľom zdravotníckeho zariadenia však nemá žiaden vplyv na právo držiteľa licencie L1A naďalej vykonávať samostatnú zdravotnícku prax. Ak sa lekár ako fyzická osoba - podnikateľ, rozhodne zmeniť spôsob svojho podnikania a založiť si napr. spoločnosť s ručením obmedzeným, ktorá bude prevádzkovateľom zdravotníckeho zariadenia ako právnická osoba, na získanie povolenia podľa § 12 ods. 3 zákona č. 578/2004 Z. z. musí mať táto právnická osoba určeného odborného zástupcu s licenciou na výkon činnosti odborného zástupcu [§ 68 ods. 1 písm. c) zákona č. 578/2004 Z. z.], teda s tzv. licenciou L1C. Licencia L1C nie je oprávnením na vykonávanie činnosti, ktoré predpokladá ustanovenie § 5 písm. c) zákona č. 461/2003 Z. z. Ani držba licencie L1C nie je dôvodom zániku licencie L1A, a nie je ani prekážkou toho, aby lekár využíval aj licenciu L1A. Licencie môže Lekárska komora dočasne pozastaviť alebo zrušiť z dôvodov a v rozsahu podľa § 73 a § 74 zákona č. 578/2004 Z. z. Veľký senát sa z vyššie uvedených dôvodov stotožnil s názorom senátu 9S, že v prípade držiteľov licencií L1A je naplnená formálna aj materiálna stránka oprávnenia na výkon činnosti, pretože neexistuje žiadna vonkajšia prekážka nezávislá od vôle držiteľa licencie, ktorá by mu bránila vykonávať samostatnú zdravotnícku prax, teda poskytovať zdravotnú starostlivosť v zdravotníckom zariadení prevádzkovanom iným poskytovateľom alebo na inom mieste. Skutočnosť, že držiteľ licencie L1A uvedenú licenciu nevyužíva, neznamena realnu nemožnosť jej využívania. Na to, aby licencia L1A nebola oprávnením podľa § 5 písm. c) zákona č. 461/2003 Z. z., by musela existovať objektívna nemožnosť vykonávať činnosť, ktorá nespočíva v konaní, resp. nekonaní držiteľa oprávnenia. Vzhľadom na uvedené držiteľ licencie L1A má postavenie (status) samostatne zárobkovo činné osoby v zmysle § 5 písm. c) zákona č. 461/2003 Z. z.“

40. Z uvedených dôvodov Veľký senát v konaní vedenom pod sp. zn. 1Vs/3/2019 dospel k záveru, že je potrebné sa odchyliť od záveru Veľkého senátu vo veci sp.zn. 1Vs/1/2019. Na prvú otázku, teda „či licencia L1A vydaná lekárovi na výkon samostatnej zdravotníckej praxe podľa § 10 ods. 2 zákona č. 548/2004 Z. z. má alebo nemá charakter oprávnenia na výkon činnosti predpokladaného v § 5 písm. c/ zákona č. 461/2003 Z.z.“, uvádza nasledovnú odpoveď:

Licenciu L1A (na výkon samostatnej zdravotníckej praxe) ako samostatné oprávnenie na výkon zdravotníckeho povolania podľa § 3 ods. 4 písm. c) zákona č. 578/2004 Z. z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti treba považovať za oprávnenie na vykonávanie činnosti podľa osobitného predpisu v zmysle § 5 písm. c) zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení zákona č. 310/2006 Z. z., na základe ktorého je lekár - držiteľ licencie L1A považovaný za samostatne zárobkovo činnú osobu na účely zákona o sociálnom poistení. Vykonávanie zdravotníckeho povolania v pracovnoprávnom vzťahu lekárom, ktorý je držiteľom licencie L1B a ktorý je súčasne stále držiteľom licencie L1A, nie je prekážkou možnosti poskytovať zdravotnú starostlivosť aj na základe licencie L1A, a teda nie je dôvodom, aby držiteľ licencie L1A nebol považovaný za samostatne zárobkovo činnú osobu § 5 písm. c) zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení zákona č. 310/2006 Z. z.“

41. Veľký senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v rozsudku č. k. 1Vs 3/2019, zo dňa 24. novembra 2020 k otázke zániku povinného nemocenského poistenia a povinného dôchodkového poistenia z titulu oprávnenia na vykonávanie činností v zmysle § 5 písm. c) zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení platnom do 31.12.2010, citujúc § 14 ods. 1 písm. b/, § 21 ods. 1,3, § 227 ods.2, písm. a/, § 228 ods.1,2,3,7, § 233 ods.6 zákona č. 461/2003 Z. z., konštatoval:“Status samostatne zárobkovo činnnej osoby (ďalej aj „SZČO“) na základe licencie L1A nie je bez ďalšieho dôvodom vzniku, resp. trvania povinného poistenia SZČO, je však predpokladom vzniku, alebo trvania takého poistenia. V tejto súvislosti považuje Veľký senát za potrebné zdôrazniť, že ten istý lekár môže byť povinne poistený ako SZČO podľa § 5 písm. c) zákona č. 461/2003 Z. z., či už na základe licencie L1A alebo/aj ako fyzická osoba-držiteľ licencie L1B na základe povolenia na prevádzkovanie zdravotníckeho zariadenia; súčasne môže byť povinne poistený aj ako zamestnanec, prípadne aj ako iná SZČO uvedená v § 5 písm. a), b), d) až f) zákona č. 461/2003 Z. z. Osobitný spôsob vzniku, resp. zániku povinného nemocenského poistenia a povinného dôchodkového poistenia (ďalej aj „povinné poistenie“) samostatne zárobkovo činnnej osoby upravuje ustanovenie § 21 ods. 2 až 4 zákon č. 461/2003 Z. z.

Trvanie a zánik poistenia lekára, ktorý je držiteľom licencie L1A, odo dňa vzniku pracovného pomeru, v ktorom na výkon činnosti je povinný mať oprávnenie podľa osobitného predpisu (licenciu L1B), osobitne upravuje ustanovenie § 21 ods. 4 písm. b) zákona č. 461/2003 Z. z.

Podľa § 21 ods. 4 písm. b) zákona č. 461/2003 Z. z. v znení zákona č. 310/2006 Z. z., účinnom od 01.01.2008 do 31.12.2008, povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie samostatne zárobkovo činnnej osobe uvedenej v § 5 písm. b) a c) dňom zániku týchto oprávnení, a samostatne zárobkovo činnnej osobe uvedenej v § 5 písm. c) odo dňa vzniku pracovného pomeru, v ktorom na výkon činnosti je povinná mať oprávnenie podľa osobitného predpisu, ak od tohto dňa podľa svojho vyhlásenia nevykonáva činnosť samostatne zárobkovo činnnej osoby uvedenej v § 5 písm. c).

Držiteľovi licencie L1A v zmysle citovaného ustanovenia povinné poistenie môže zaniknúť z troch dôvodov. Prvým dôvodom je príjem v rozhodnom období nižší ako predpokladá ustanovenie § 21 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z.

Druhým dôvodom je zánik licencie L1A, kedy povinné poistenie zanikne dňom zániku tejto licencie.

Na zánik povinného poistenia držiteľa licencie L1A z tretieho dôvodu, teda z dôvodu vzniku pracovného pomeru sa vzťahuje ustanovenie § 21 ods. 4 písm. b), časť vety za spojovníkom „a“. To znamená, že z dôvodu vzniku pracovného pomeru u poskytovateľa zdravotníckeho zariadenia, v ktorom lekár musí mať licenciu L1B, môže povinné poistenie lekára ako SZČO z titulu držby licencie L1A zaniknúť iba vtedy, ak držiteľ licencie L1A splní svoju povinnosť podľa § 227 ods. 2 písm. a) a § 228 ods. 3 a 7 v spojení s § 21 ods. 4 písm. b) zákona č. 461/2003 Z. z. a pobočke Sociálnej poisťovne predloží vyhlásenie, že odo dňa vzniku pracovného pomeru nevykonáva činnosť samostatne zárobkovo činnnej osoby uvedenej v § 5 písm. c), teda že od uvedeného dňa nevykonáva činnosť na základe licencie L1A (t. j. samostatnú zdravotnícku prax).

Keďže zákon č. 461/2003 Z. z. výslovne vyžaduje podanie „vyhlásenia“ podľa § 21 ods. 4 písm. b), za splnenie tejto povinnosti nemožno považovať podanie Registračného listu - odhlášky, z obsahu ktorého náležitosti vyhlásenia nevyplývajú.

Na účely § 21 ods. 4 v spojení s § 228 ods. 7 zákona č. 461/2003 Z. z. Sociálna poisťovňa vydala a na svojej webovej stránke zverejnila tlačivo „Vyhlásenie samostatne zárobkovo činnnej osoby, že od vzniku pracovného pomeru nevykonáva činnosť samostatne zárobkovo činnnej osoby, na ktorú má oprávnenie podľa osobitného predpisu.“ Z obsahu tohto tlačiva vyplýva, že sa týka samostatne zárobkovo činnnej osoby podľa § 5 písm. c) zákona, ktorá vyhlasuje, že od vzniku pracovného pomeru, t. j. „od“ túto činnosť nevykonáva a že toto vyhlásenie podáva ako súčasť Registračného listu FO - odhlášky z povinného nemocenského poistenia a z povinného dôchodkového poistenia samostatne zárobkovo činnnej osoby z dôvodu zániku týchto poistení.

Povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie držiteľa licencie L1A teda môže zaniknúť tromi spôsobmi:

- podľa § 21 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. dňom 30. júna kalendárneho roka nasledujúceho po kalendárnom roku, za ktorý jej príjem z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti podľa osobitného predpisu alebo výnos súvisiaci s podnikaním a s inou samostatnou zárobkovou činnosťou (ďalej len „príjem z podnikania“) nebol vyšší ako 12-násobok vymeriavacieho základu uvedeného v § 138 ods. 9 tohto zákona, alebo

- podľa § 21 ods. 4, časti vety pred písmenom „a“ zákona č. 461/2003 Z. z. v znení platnom od 01.08.2006 do 31.12.2010 vždy dňom zániku licencie, alebo

- odo dňa vzniku pracovného pomeru s poskytovateľom zdravotnej starostlivosti, v ktorom na výkon činnosti je povinný mať oprávnenie podľa osobitného predpisu, ak (v súlade s § 227 ods. 2 písm. a) a § 228 ods. 3 zákona č. 461/2003 Z. z. v spojení s § 21 ods. 4, časti vety za písmenom „a“ tohto zákona) taký lekár predložil pobočke Sociálnej poisťovne vyhlásenie, že od vzniku pracovného pomeru nevykonáva činnosť samostatne zárobkovo činnnej osoby uvedenej v § 5 písm. c) tohto zákona.“

42. Ústavný súd Slovenskej republiky v uznesení, č. k. IV.ÚS 610/2021-22 zo dňa 30.11.2021, ktorým odmietol ústavnú sťažnosť proti uvedenému rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, č. k. 1Vs 3/2019 zo dňa 24. novembra 2020, konštatoval:“Podľa názoru ústavného súdu napadnutý rozsudok nie je možné považovať za zjavne neodôvodnený ani za arbitrárny, teda taký, ktorý by bol založený na právnych záveroch nemajúcich oporu v zákone, resp. popierajúcich podstatu, zmysel a účel v predmetnom konaní aplikovaných ustanovení právnych predpisov.

O svojvôli pri výklade a aplikácii zákonného predpisu zo strany všeobecného súdu je možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natolko odchyľil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam. Z ústavnoprávneho hľadiska preto nie je dôvod na spochybnenie záverov napadnutého rozsudku, pretože sú dostatočne zdôvodnené, aj keď s takým zdôvodnením sťažovateľ nesúhlasí a využíva dostupnú inštančnú možnosť tieto závery vo svoj prospech „prebiť“, nie však na podklade využiteľnom pre ústavnú sťažnosť. Napadnutý rozsudok najvyššieho súdu je teda ústavne udržateľný.

Ústavný súd opätovne pripomína, že mu neprislúcha zjednocovať in abstracto judikatúru všeobecných súdov a suplovať tak poslanie, ktoré zákon zveril najvyššiemu súdu (bod 22 odôvodnenia tohto rozhodnutia), a preto ak všeobecné súdy zaujímajú vo vzťahu k určitej otázke rôzne právne názory, nemožno v takomto postupe vidieť porušenie čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 dohovoru, keďže zaujatie stanovísk k výkladu zákonov a iných než ústavných predpisov je vo výlučnej kompetencii najvyššieho súdu (m. m. IV. ÚS 426/2018).

Tu je potrebné osobitne zdôrazniť, že zjednocovanie rozhodovania senátov najvyššieho súdu je (aj) vecou veľkého senátu príslušného kolégia tohto súdu. Po takom vyriešení určitej právnej otázky je určite z hľadiska právnej istoty nežiaduce, ak sa judikatúrny stav opätovne zmení bez zmeny pre rozhodovanie podstatného právneho predpisu. Zároveň však platí, že pokiaľ zákonodarca s postupom zmeny právneho názoru veľkého senátu o tej istej otázke následným rozhodnutím veľkého senátu v inom zložení výslovne počíta, ide o „poistku omylu“ a vyšší stupeň zjednocovacieho procesu na účel aplikačnej optimalizácie (k tomu pozri body 17, 19, 21 a 23 tohto odôvodnenia). Novo rozhodujúci sudcovia najvyššieho súdu nemôžu v predmetnej situácii svoj odlišný právny názor ignorovať a, naopak, postupujú ex officio, pričom taký ich zákonne súladný postup nemôže byť z hľadiska práva na

súdnu ochranu neúspešnej strany v konaní v zmysle čl. 51 ods. 1 ústavy úspešne napadnutý ako ústavne nekonformný.

Sťažovateľom avizované (ako možné) neustále preklápanie riešenia dotknutej právnej otázky postupne sa líšiacimi rozhodnutiami veľkého senátu kolégia v inom zložení je eliminované mechanizmom prijímania stanoviska podľa § 21 ods. 3 písm. a) zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Ústavný súd teda v okolnostiach tejto veci dospel k záveru, že argumentácii sťažovateľa chýba ústavnoprávny rozmer, keď vo svojej ústavnej sťažnosti v zásade len polemizuje s právnymi závermi najvyššieho súdu a stavia ústavný súd do pozície ďalšej inštancie v rámci sústavy všeobecných súdov. Sťažovateľom uvádzané tvrdenia nijako nesignalizujú také pochybenia najvyššieho súdu, ktoré by vytvárali priestor pre možnosť vyslovenia porušenia označených práv sťažovateľa po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie.

Uvedené je dostačujúce na to, aby ústavný súd túto ústavnú sťažnosť odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti ako celku sa ústavný súd ďalšími požiadavkami sťažovateľa uvedenými v petite nezaoberal, keďže ich posudzovanie je viazané na vyslovenie porušenia označených práv a slobôd, k čomu v tomto prípade nedošlo.“

43. Rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky ako aj rozhodnutie veľkého senátu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky je pre súdy záväzné.

44. Vychádzajúc z uvedeného a skutkových zistení, ktoré v danej veci potvrdili, že žalobkyňa aj po vydaní rozhodnutia č. 4876/2006/ODDZ-CIZ zo dňa 8. augusta 2006, Prešovského samosprávneho kraja, ktorým žalobkyni ku dňu 31. augusta 2006 zrušil rozhodnutie na poskytovanie zdravotnej starostlivosti v neštátnom zdravotníckom zariadení - ambulancii, v odbore klinická imunológia a alergológia, bolo nesporné, že bola i naďalej držiteľkou licencie číslo: L1A/PO/0665/05 vydanou Slovenskou lekárskou komorou dňa 13. decembra 2005 na výkon samostatnej zdravotníckej praxe a za predchádzajúce obdobie vykazovala príjem, Sociálna poisťovňa v oboch stupňoch rozhodla v súlade so zákonom č. 461/2003 Z.z., keď rozhodla tak, že žalobkyni ako samostatne zárobkovo činné osobe nezaniklo povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie dňa 31. augusta 2006, ale zaniklo dňa 30. júna 2008, keďže v intenciách vyššie uvedeného názoru veľkého senátu Najvyššieho súdu SR v spojení s rozhodnutím Ústavného súdu SR žalobkyňa ako držiteľka licencie L1A mala postavenie (status) samostatne zárobkovo činné osoby v zmysle § 5 písm. c) zákona č. 461/2003 Z. z., keď v prípade žalobkyne ako držiteľky licencie L1A je naplnená formálna aj materiálna stránka oprávnenia na výkon činnosti, pretože neexistuje žiadna vonkajšia prekážka nezávislá od jej vôle ako držiteľa tejto licencie, ktorá by jej bránila vykonávať samostatnú zdravotnícku prax, teda poskytovať zdravotnú starostlivosť v zdravotníckom zariadení prevádzkovanom iným poskytovateľom alebo na inom mieste. Skutočnosť, že žalobkyňa ako držiteľka tejto licencie L1A uvedenú licenciu nevyužívala, neznamená reálnu nemožnosť jej využívania. Na to, aby licencia L1A nebola oprávnením podľa § 5 písm. c/ zákona č. 461/2003 Z. z., by musela existovať objektívna nemožnosť vykonávať činnosť, ktorá nespočíva v konaní, resp. nekonaní držiteľa oprávnenia.

45. Taktiež sa kasačný súd nestotožnil s názorom krajského súdu o nepreskúmateľnosti rozhodnutia žalovanej pre nedostatok dôvodov. Kasačný súd vychádzajúc z ust. § 209 ods. 2 a 4 zákona konštatuje, že napadnuté rozhodnutie žalovanej, ako aj prvostupňové rozhodnutie obsahujú citáciu ustanovení právnych predpisov, na základe ktorých rozhodovali a z ktorých vychádzali pri právnom posúdení, nie je potrebné, aby odôvodnenie rozhodnutia dávalo odpoveď na každú vznesenú námietku, ale vyžaduje sa, aby konajúci orgán v odôvodnení rozhodnutia zdôvodnil skutkový a právny stav prejednávanej veci, aby uviedol, na podklade ktorých skutočností rozhodol tak, ako je uvedené vo výroku rozhodnutia. V zmysle vyššie uvedeného považuje kasačný súd napadnuté rozhodnutie žalovanej spolu s rozhodnutím prvostupňového správneho orgánu za dostatočné odôvodňujúce výrok predmetných rozhodnutí s poukázaním na skutočnosti, ktoré boli podkladom na rozhodnutie, zhodnotením príslušných dôkazov a poukázaním na právne predpisy, na základe ktorých žalovaná, ako aj pobočka rozhodli.

46. Vzhľadom na vyššie uvedené skutočnosti kasačný súd kasačné námietky žalovanej - sťažovateľky, ktorými namietala nesprávne právne posúdenie veci správnym súdom v zmysle § 440 ods. 1 písm. g) S.s.p. vyhodnotil ako dôvodné, keďže tieto námietky spochybnili vecnú a právnu správnosť napadnutého rozhodnutia správneho súdu. Z uvedených dôvodov kasačný súd podľa § 462 ods. 1 v spojení s § 440 ods. 1 písm. g) S.s.p. rozhodnutie správneho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

47. V ďalšom konaní bude povinnosťou správneho súdu opätovne sa vecou dôsledne zaoberať, posúdiť zákonnosť rozhodnutia a postupu žalovanej v spojení s rozhodnutiami a postupom prvostupňového správneho orgánu a to v súlade s názorom kasačného súdu vysloveným v tomto rozhodnutí a vo veci opätovne rozhodnúť. V novom rozhodnutí vo veci samej rozhodne správny súd opätovne o nároku na náhradu trov konania vrátane o nároku na náhradu trov kasačného konania (§ 467 ods. 3 S.s.p.).

48. Toto rozhodnutie prijal kasačný súd v senáte pomerom hlasov 3:0 (§ 3 ods. 9 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení účinnom od 01. mája 2011).

Poučenie :

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.